

PAŃSTWOWA KOMISJA WYBORCZA

SPRAWOZDANIE

Z WYBORÓW DO SEJMU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

I DO SENATU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

przeprowadzonych w dniu 9 października 2011 r.

Warszawa, październik 2011 r.

Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z art. 240 i art. 278 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112 z późn. zm), przedstawia sprawozdanie z wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 9 października 2011 r.

I. Zarządzenie i przygotowanie wyborów.

1. Wybory zarządził Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej postanowieniem z dnia 4 sierpnia 2011 r., wyznaczył ich datę na dzień 9 października 2011 r. i określił terminy wykonania poszczególnych czynności wyborczych (kalendarz wyborczy). Postanowienie Prezydenta zostało ogłoszone w Dzienniku Ustaw Nr 162, poz. 978 z dnia 5 sierpnia 2011 r. Państwowa Komisja Wyborcza podała w dniu 8 sierpnia 2011 r. do wiadomości wyborców w każdym okręgu wyborczym obwieszczenia o okręgu wyborczym do Sejmu i okręgu wyborczym do Senatu, zawierające informacje o granicach każdego okręgu i liczbie wybieranych w nim posłów i senatorów.
2. Wybory zostały przygotowane i przeprowadzone na podstawie ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112, Nr 94, poz. 550, Nr 102, poz. 588, Nr 134, poz. 777, Nr 147, poz. 881 i Nr 149, poz. 889) – dalej Kodeks wyborczy, która zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 5 stycznia 2011 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 113), weszła w życie w dniu 1 sierpnia 2011 r. Przepisy Kodeksu wyborczego w szczególności przewidziane w tym akcie nowe regulacje i instytucje prawne, wymagały odpowiednio wczesnego ich poznania przez organy i służby wykonujące zadania wyborcze. Państwowa Komisja Wyborcza podjęła działania w tym zakresie niezwłocznie po uchwaleniu Kodeksu wyborczego. Tekst ustawy został zamieszczony na stronie internetowej Komisji www.pkw.gov.pl, w maju 2011 r. odbyła się robocza konferencja Państwowej Komisji Wyborczej z udziałem komisarzy wyborczych, dyrektorów delegatur Krajowego Biura Wyborczego oraz przedstawicieli nauki, poświęcona przygotowaniu wyborów według przepisów nowo uchwalonego Kodeksu wyborczego.

Po zarządzeniu wyborów Państwowa Komisja Wyborcza przystąpiła niezwłocznie do realizacji ustawowych zadań oraz zapewniła w różnych formach pomoc prawną i organizacyjną w zakresie wykonania czynności wyborczych organom i służbom wyborczym, komitetom wyborczym i wyborcom. W realizacji tych zadań korzystano w szerokim zakresie, obok tradycyjnych sposobów komunikacji, z sieci internetowych. W całym okresie kampanii wyborczej dostępne były dla potrzeb

wyborczych strony internetowe: www.pkw.gov.pl, [serwis informacyjny – info.pkw.gov.pl](http://serwis.informacyjny-info.pkw.gov.pl), [wybory 2011pkw.gov.pl](http://wybory2011.pkw.gov.pl) oraz infolinia telefoniczna.

Na stronie pkw.gov.pl zamieszczano na bieżąco obowiązujące teksty przepisów prawa wyborczego, rozporządzenia i uchwały wydane na podstawie Kodeksu wyborczego oraz informacje, wyjaśnienia i komunikaty Państwowej Komisji Wyborczej, w tym informacje o warunkach i sposobie głosowania, dane o organach wyborczych, komitetach wyborczych i kandydatach, wynikach głosowania i wynikach wyborów. Dla ułatwienia podmiotom wyborczym wykonania czynności wymaganych prawem wyborczym Państwowa Komisja Wyborcza sporządziła i udostępniła informacje dotyczące tworzenia komitetów wyborczych oraz zasad i sposobu zgłaszania list kandydatów na posłów i senatorów wraz z wzorami dokumentów wymaganych w tych sprawach. Ponadto, w celu umożliwienia dokonania zgłoszeń o utworzeniu komitetów Państwowa Komisja Wyborcza pełniła dyżur wyborczy również 20 sierpnia 2011 r. w sobotę poprzedzającą upływ terminu na dokonanie tej czynności. W dniach 23-30 sierpnia 2011 r. w związku z rejestracją list kandydatów na posłów i kandydatów na senatorów dyżury pełniły okręgowe komisje wyborcze. W tygodniu poprzedzającym wybory tj. od 2 do 7 października 2011 r. wszystkie organy wyborcze pracowały w przedłużonym czasie.

W okresie kampanii wyborczej udzielono ponad 1000 informacji i wyjaśnień na pytania w sprawach wyborów, zgłoszone za pośrednictwem infolinii. Z serwisu informacyjnego info.pkw.gov.pl korzystało w okresie od 1 do 12 października br. 850 tys. użytkowników. W ramach upowszechniania wiedzy na temat prawa wyborczego, od dnia 22 września br. prezentowane były spoty informacyjne Państwowej Komisji Wyborczej poświęcone w szczególności możliwości głosowania przez pełnomocnika i głosowania korespondencyjnego oraz z wykorzystaniem nakładki na kartę do głosowania sporządzonej w alfabecie Braille'a. Spoty emitowano wielokrotnie w programach telewizji publicznej – TVP 1, TVP 2, TVP Info i TVP Polonia oraz we wszystkich ośrodkach regionalnych.

Państwowa Komisja Wyborcza w piśmie z dnia 17 sierpnia 2011 r. skierowanym do przewodniczących rad gmin, rad miejskich, wójtów, burmistrzów i prezydentów miast, przypomniała o ich zadaniach wynikających z Kodeksu wyborczego, apelując o terminowe i sprawne wykonanie czynności wyborczych powierzonych organom

gmin. Dotyczyło to w szczególności: utworzenia obwodów głosowania i ustalenia siedzib lokali wyborczych, w tym lokali dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych, powołania obwodowych komisji wyborczych, rozplakatowania obwieszczeń o numerach i granicach obwodów głosowania, wyznaczenia miejsc na bezpłatne umieszczenie przez komitety wyborcze ich obwieszczeń i plakatów wyborczych, sporządzenia pełnomocnictw do głosowania dla wyborców niepełnosprawnych i powyżej 75 lat, zapewnienia warunków do głosowania korespondencyjnego oraz przy użyciu nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a.

3. Zgodnie z ustawowym upoważnieniem zostały wydane przez właściwych ministrów i Krajową Radę Radiofonii i Telewizji akty wykonawcze przewidziane w Kodeksie wyborczym, dotyczące: prowadzenia rejestru wyborców; sporządzenia i aktualizacji spisu wyborców; utworzenia obwodów głosowania dla obywateli polskich przebywających za granicą i na polskich statkach morskich oraz sporządzenia spisów wyborców dla tych obwodów; zawiadamiania gmin o osobach pozbawionych prawa wybierania; doręczania i przekazywania przesyłek wyborczych w głosowaniu korespondencyjnym; lokali wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych; sprawozdań finansowych z wyborów oraz rejestru kredytów i wpłat prowadzonych przez komitety wyborcze; prowadzenia debat wyborczych w Telewizji Polskiej S.A. oraz podziału czasu przeznaczonego na rozpowszechnianie nieodpłatnie audycji wyborczych w programach ogólnokrajowych i programach regionalnych publicznych nadawców radiowych i telewizyjnych.

Państwowa Komisja Wyborcza współdziałała na bieżąco w tych sprawach, opiniowała projekty, zgłaszała uwagi i wnioski, udzielała wyjaśnień.

Wykaz rozporządzeń stanowi załącznik nr 1 do sprawozdania.

4. Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z ustawowym upoważnieniem: uchwaliła regulaminy okręgowych i obwodowych komisji wyborczych i wzory ich pieczęci; wysokość należności pieniężnych przysługujących członkom komisji wyborczych w związku z udziałem w pracach w komisjach wyborczych; ustaliła wzory potwierdzenia zgłoszenia listy kandydatów na posłów oraz kandydatów na senatorów, protokoły rejestracji listy kandydatów i rejestracji kandydata na senatora;

wzory kart do głosowania oraz nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a; wzory i rozmiary kopert i pakietów stosowanych w głosowaniu korespondencyjnym oraz sposób postępowania z tymi dokumentami; warunki techniczne głosowania korespondencyjnego w obwodach głosowania za granicą; sposób drukowania i sporządzania nakładek na karty do głosowania w alfabecie Braille'a oraz tryb przekazania kart do głosowania obwodowym komisjom wyborczym; sposób sporządzania i przekazania kart do obwodów głosowania utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich; zasady i sposób wykorzystania elektronicznego systemu przesyłania i przetwarzania danych przy ustalaniu wyników głosowania i wyborów; wzory zestawień wyników głosowania w obwodzie oraz wzory protokołów głosowania i protokołów wyborów; tryb przekazywania wyników głosowania z obwodów utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich; wzór zaświadczenia dla mężów zaufania. Komisja wydała też: wytyczne dla okręgowych komisji wyborczych dotyczące przyjmowania zgłoszeń i rejestracji list kandydatów na posłów i kandydatów na senatorów; wytyczne dla obwodowych komisji wyborczych dotyczące zadań i trybu ich pracy w przygotowaniu i przeprowadzeniu głosowania; wytyczne dla okręgowych i obwodowych wyborczych dotyczące trybu i zasad przekazywania informacji o „frekwencji” w trakcie głosowania; wytyczne dla okręgowych komisji wyborczych dotyczące zadań związanych z ustalaniem wyników głosowania i wyników wyborów.

Wykaz uchwał Państwowej Komisji Wyborczej stanowi załącznik nr 2 do sprawozdania.

Rozporządzenia i uchwały zostały ogłoszone odpowiednio w Dzienniku Ustaw i Monitorze Polskim, a na bieżąco były zamieszczane na stronie internetowej PKW.

Zgodnie z art. 199 § Kodeksu wyborczego Państwowa Komisja Wyborcza w komunikacie z dnia 8 sierpnia 2011 r. podała do publicznej wiadomości informację o liczbie wyborców ujętych w rejestrach wyborców na terenie całego kraju według stanu na dzień 30 czerwca 2011 r.; liczba ta wyniosła 30.612.295 osób.

5. Wybory przeprowadziły organy wyborcze określone w Kodeksie wyborczym: Państwowa Komisja Wyborcza, okręgowe komisje wyborcze i obwodowe komisje wyborcze. Zgodnie z art. 170 § 3 Kodeksu wyborczego Państwowa Komisja

Wyborcza uchwałą z dnia 18 sierpnia 2011 r. powołała okręgowe komisje wyborcze w celu przeprowadzenia wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych na dzień 9 października 2011 r. W ich skład weszli sędziowie zgłoszeni przez Ministra Sprawiedliwości, a funkcje przewodniczących objęli z urzędu komisarze wyborczy. W 6 Okręgowych Komisjach Wyborczych: w okręgu nr 12 w Chrzanowie, okręgu nr 20 w Warszawie II, okręgu nr 26 w Gdyni, okręgu nr 29 w Gliwicach, okręgu nr 30 w Rybniku i okręgu nr 32 w Sosnowcu, w których nie było możliwości objęcia funkcji przewodniczącego przez komisarza wyborczego, przewodniczący – zgodnie z art. 170 § 4 Kodeksu wyborczego – zostali wybrani ze składów komisji. Łącznie w skład 41 okręgowych komisji wyborczych powołano 382 sędziów, w tym 3 sędziów Sądu Najwyższego, 2 sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego i 4 sędziów wojewódzkich sądów administracyjnych, 20 sędziów sądów apelacyjnych, 186 sędziów sądów okręgowych, 167 sędziów sądów rejonowych.

Obwodowe komisje wyborcze powołali wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast, a w obwodach głosowania za granicą i na polskich statkach morskich odpowiednio konsulowie i kapitanowie statków. Powołano 25 993 obwodowe komisje wyborcze, w tym 268 komisji za granicą i 3 komisje na polskich statkach morskich. W skład obwodowych komisji powołano 202 376 wyborców. W skład komisji powołano osoby zgłoszone przez pełnomocników komitetów wyborczych oraz po jednej osobie wskazanej odpowiednio przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta), konsula bądź kapitana statku. Łącznie w skład obwodowych komisji wyborczych powołano: 24 152 osoby - zgłoszone przez KW Prawo i Sprawiedliwość, 23 605 osób – przez KW Platforma Obywatelska RP, 23 455 osób – przez KW Polskie Stronnictwo Ludowe, 22 828 osób – przez KW Sojusz Lewicy Demokratycznej, 13 795 osób – przez KW Polska Jest Najważniejsza, 12 935 osób – przez KW Polska Partia Pracy Sierpień 80, 10 113 osób – przez KW Ruch Palikota, 8 771 osób – przez KW Prawica, 7 633 osoby – przez KW Nowa Prawica Janusza Korwin-Mikke, 3 771 osób – przez KWW Unia Prezydentów-Obywatele do Senatu, 674 osoby – przez KWW Rafał Dutkiewicz.

Z informacji posiadanych przez Państwową Komisję Wyborczą wynika, że przy powoływaniu komisji dochowano przewidzianej prawem procedury; uchybienia w

tym zakresie były nieliczne, miały organizacyjno-techniczny charakter i były usuwane na bieżąco.

6. Utworzono na obszarze kraju, za granicą i na polskich statkach morskich 25 993 obwody głosowania: w kraju 25 722 obwody, w tym 24 269 obwodów powszechnych, 1 252 obwody w szpitalach i zakładach pomocy społecznej, 184 obwody w zakładach karnych, aresztach śledczych i oddziałach zewnętrznych tych jednostek, 17 obwodów w domach studenckich. Obwody głosowania dla obywateli polskich przebywających za granicą – w liczbie 268, oraz na polskich statkach morskich przebywających w podróży – w liczbie 3, utworzyli odpowiednio Minister Spraw Zagranicznych i Minister Infrastruktury. W każdej gminie zgodnie z ustawowymi wymogami co najmniej 1/5 lokali głosowania dostosowano do potrzeb osób niepełnosprawnych; lokali takich utworzono ogółem 7 718. Ponadto w wielu miastach i gminach organy jednostek samorządu terytorialnego zapewniły osobom niepełnosprawnym i w podeszłym wieku pomoc w dojeździe do lokali wyborczych oraz inne ułatwienia pozwalające na oddanie głosu. Do głosowania korespondencyjnego wyznaczono 2 758 obwodów głosowania (2 598 obwodów w kraju i 160 obwodów za granicą). Obwieszczenia o obwodach głosowania były rozplakatowane w terminie wymaganym kalendarzem wyborczym. W wielu gminach i miastach zapewniono informację o lokalach głosowania także w inny sposób: w lokalnych środkach przekazu, poprzez wywieszki na klatkach schodowych, ogłoszenia na tablicach informacyjnych, itp. Informacje o adresach lokali wyborczych były dostępne na stronach internetowych, udzielano ich także telefonicznie w okręgowych komisjach wyborczych i Państwowej Komisji Wyborczej.
7. W trybie ustawowo wymaganym urzędy gmin, konsulowie i kapitanowie statków sporządzili spisy wyborców. W spisach ujęto 30 762 931 wyborców: na obszarze kraju – 30 623 615 osób a za granicą i na statkach - 139 415 wyborców. Spisy zostały z nielicznymi wyjątkami sporządzone prawidłowo. W dniu głosowania do Państwowej Komisji Wyborczej i okręgowych komisji wyborczych zgłaszano w tych sprawach nieliczne tylko interwencje telefoniczne, z których część wynikała z błędnego rozumienia skutków wpisywania się – na własny wniosek – do rejestru wyborców. Sporadycznie interwencje zgłaszały również osoby zamieszkujące

czasowo na obszarze gminy, które zamierzając głosować w miejscu pobytu czasowego nie złożyły wniosku o wpisanie ich do spisu bądź stałego rejestru wyborców. Państwowa Komisja Wyborcza i Krajowe Biuro Wyborcze na stronach internetowych, w wielokrotnych wyjaśnieniach w telewizji, radiu i prasie a także w informacjach pisemnych i telefonicznych informowały o obowiązujących przepisach prawnych, o terminie składania wniosków o dopisanie do spisu w miejscu czasowego pobytu, o możliwości i terminie pobrania zaświadczenia o prawie do głosowania. Także okręgowe komisje wyborcze oraz delegatury terenowe Krajowego Biura Wyborczego i urzędy wielu gmin starały się zapewnić w różnych formach bieżącą informację w tych sprawach. Według informacji z urzędów gmin, wydano 188 549 zaświadczeń o prawie do głosowania.

II. Tworzenie komitetów wyborczych, zgłaszanie i rejestracja list kandydatów na posłów i kandydatów na senatorów.

1. Zgodnie z art. 84 § 2 Kodeksu wyborczego, prawo zgłaszania kandydatów w wyborach do Sejmu i do Senatu przysługuje komitetom wyborczym, które mogą być tworzone przez partie polityczne, koalicje partii politycznych i przez wyborców. Utworzenie komitetu wyborczego wymaga przyjęcia przez Państwową Komisję Wyborczą zawiadomienia o jego utworzeniu; zawiadomienie może być dokonane do 50 dnia przed dniem wyborów (art. 204 § 2, § 4 i § 6 i art. 205 § 1 Kodeksu wyborczego).

W wyborach w 2011 r. zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego mogły być zgłaszane do dnia 22 sierpnia 2011 r. Od dnia 9 sierpnia 2011 r. do upływu terminu zgłaszania zawiadomień dostępna była na stronie internetowej Komisji informacja w sprawie przyjmowania zawiadomień, w której omówiono szczegółowo warunki prawne i organizacyjne związane z tworzeniem komitetów oraz tryb działania Państwowej Komisji Wyborczej w tych sprawach wraz z wzorami stosownych dokumentów.

Do Państwowej Komisji Wyborczej wpłynęły zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego od 110 podmiotów. Państwowa Komisja Wyborcza przyjęła zawiadomienia o utworzeniu 103 komitetów wyborczych, a odmówiła przyjęcia 7 zawiadomień złożonych przez komitety wyborców. Utworzenie tych ostatnich –

zdaniem Państwowej Komisji Wyborczej – komitetów nie zostało poparte podpisami co najmniej 1000 obywateli mających prawo wybierania (art. 204 § 6 i 7 pkt 3 Kodeksu wyborczego).

Skargę do Sądu Najwyższego na odmowę przyjęcia zawiadomienia złożyły 3 komitety. Sąd Najwyższy uznał za zasadną skargę Komitetu Wyborczego Wyborców Obywatelskich List Nowego Ekranu, któremu Państwowa Komisja Wyborcza odmówiła przyjęcia zawiadomienia w dniu 23 sierpnia 2011 r. Sąd Najwyższy wyraził swoje stanowisko w postanowieniu z dnia 31 sierpnia 2011 r. sygn. akt III SW 10/11. Na podstawie art. 205 § 2 Kodeksu wyborczego, Państwowa Komisja Wyborcza podjęła w dniu 31 sierpnia 2011 r. uchwałę o przyjęciu zawiadomienia tego komitetu, ustalając dla niego termin zgłoszenia list kandydatów na posłów i kandydatów na senatora do dnia 7 września 2011 r. do godz. 24⁰⁰. Ten termin na zgłoszenie list i kandydatów zapewniał Komitetowi taki sam wymiar czasu na dokonanie tej czynności jaki miałby on gdyby zawiadomienie zostało przyjęte w dniu 23 sierpnia 2011 r.

Tryb postępowania w tej sprawie zastosowany przez Państwową Komisję Wyborczą jest zgodny ze wskazaniem zawartymi w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 9 listopada 2004 r. sygn. akt III SW 46/04. W rezultacie, do udziału w wyborach zarządzonych na dzień 9 października 2011 r. uprawnione były 104 komitety wyborcze: 19 komitetów wyborczych partii politycznych i 85 komitetów wyborczych wyborców, w tym 2 komitety mniejszości narodowych. Kandydatów wyłącznie do Sejmu zamierzał zgłaszać jeden komitet wyborczy, kandydatów do Sejmu i Senatu – 18 komitetów, kandydatów tylko do Senatu – 85 komitetów wyborczych. Komunikat w sprawie przyjęcia zawiadomień został w dniu 2 września 2011 r. zamieszczony na stronie internetowej PKW.

2. Do dnia 30 sierpnia 2011 r. do godz. 24⁰⁰ pełnomocnicy komitetów wyborczych mogli zgłaszać do rejestracji okręgowym komisjom wyborczym listy kandydatów na posłów i kandydatów na senatorów.

Okręgowe komisje wyborcze zarejestrowały 338 list kandydatów na posłów, a odmówiły rejestracji 33 list ponieważ nie spełniały wymogów ustawowo przewidzianych, w szczególności zgłoszenie listy nie zostało poparte podpisami co

najmniej 5000 wyborców z danego okręgu wyborczego, albo dołączonym – zamiast wykazu podpisów – zaświadczeniem Państwowej Komisji Wyborczej uprawniającym do zgłoszenia listy bez poparcia podpisami wyborców (art. 210 Kodeksu wyborczego).

Zgodnie z powołanym przepisem, lista kandydatów na posłów zgłoszona do rejestracji powinna, oprócz spełnienia przewidzianych wymogów formalnych, zostać poparta podpisami co najmniej 5000 wyborców stale zamieszkałych w danym okręgu wyborczym. Zgodnie z art. 209 § 2 Kodeksu wyborczego, prawidłowe poparcie listy kandydatów następuje poprzez złożenie podpisu obok czytelnie wpisanego nazwiska i imienia, adresu zamieszkania i numeru ewidencyjnego PESEL wyborcy. Jeżeli komitet wyborczy zarejestruje listy co najmniej w połowie okręgów wyborczych, jest uprawniony do zgłoszenia dalszych list na podstawie zaświadczenia Państwowej Komisji Wyborczej, które Komisja wydaje na wniosek zainteresowanego komitetu wyborczego złożony do 40 dnia przed dniem wyborów, tj. w wyborach zarządzonych na dzień 9 października 2011 r. - do dnia 30 sierpnia. Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie ze złożonymi wnioskami wydała takie zaświadczenia 5 Komitetom Wyborczym: Polska Jest Najważniejsza, Polska Partia Pracy-Sierpień 80, Polskie Stronnictwo Ludowe, Ruch Palikota, Sojusz Lewicy Demokratycznej. Zaświadczenia nie uzyskał Komitet Wyborczy Nowa Prawica - Janusza Korwin-Mikke, ponieważ wniosek komitetu o wydanie zaświadczenia wpłynął do Państwowej Komisji Wyborczej w dniu 1 września 2011 r. czyli po terminie wynikającym z ustawy. W dniu 30 sierpnia 2011 r. Komitet Wyborczy Nowej Prawicy nie miał zarejestrowanych list co najmniej w połowie okręgów wyborczych, nie był więc uprawniony do otrzymania zaświadczenia. Do Państwowej Komisji Wyborczej wpłynęło 10 odwołań na odmowę rejestracji list kandydatów na posłów przez okręgowe komisje wyborcze – 7 odwołań Komitetu Wyborczego Nowa Prawica-Janusza Korwin-Mikke i po jednym odwołaniu – Komitetu Wyborczego Polska Partia Pracy-Sierpień 80 i Komitetu Wyborczego Prawica oraz Komitetu Wyborczego Wyborców „Ojcowizna”. Państwowa Komisja Wyborcza uznała zasadność 2 odwołań: Komitetu Wyborczego Polska Partia Pracy-Sierpień 80 od uchwały Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach i Komitetu Wyborczego Prawica od uchwały Okręgowej Komisji Wyborczej w Warszawie II.

Państwowa Komisja Wyborcza pozostałe odwołania oddaliła.

Zdaniem Państwowej Komisji Wyborczej osobnego omówienia wymaga sprawa protestu Komitetu Wyborczego Nowa Prawica-Janusza Korwin-Mikke złożonego w dniu 14 września 2011 r. do Sądu Najwyższego.

W proteście Komitet zarzucił, że Państwowa Komisja Wyborcza, na podstawie art. 210 § 2 Kodeksu wyborczego, nieprawidłowo przyjmuje, iż uprawnionym do zgłoszenia list kandydatów bez poparcia podpisami wyborców jest tylko taki komitet, który listy kandydatów z wykazami poparcia co najmniej w połowie okręgów wyborczych zarejestrował w terminie do 40 dnia przed dniem wyborów; zarzucił też, że przy rozpatrywaniu odwołań od uchwał okręgowych komisji wyborczych odmawiających rejestracji list kandydatów na posłów z powodu „niewyraźnego podpisu” lub „niewyraźnego adresu” na wykazach poparcia Państwowa Komisja Wyborcza nie respektuje wskazówek Sądu Najwyższego zawartych w postanowieniu z dnia 31 sierpnia 2011 r. sygn. akt III SW 10/11.

Odpowiadając na wezwanie Sądu Najwyższego (sygn. akt III SW 12/11) Państwowa Komisja Wyborcza w piśmie procesowym, opublikowanym też w Internecie, wyraziła pogląd, że protest wyborczy Komitetu Wyborczego Nowa Prawica-Janusza Korwin-Mikke jest niedopuszczalny i powinien być pozostawiony bez dalszego biegu, odnośnie zaś do zarzutów, że są one bezpodstawne.

W części dotyczącej niedopuszczalności protestu wyborczego Państwowa Komisja Wyborcza powołała się na przepisy art. 82 § 1 i art. 241 Kodeksu wyborczego, zgodnie z którymi przeciwko ważności wyborów, ważności wyborów w okręgu lub wyborowi określonej osoby może być wniesiony protest z powodu: 1) dopuszczenia się przestępstwa przeciwko wyborom, określonego w rozdziale XXXI Kodeksu karnego, mającego wpływ na przebieg głosowania, ustalenie wyników głosowania lub wyników wyborów lub 2) naruszenia przepisów Kodeksu dotyczących głosowania, ustalenia wyników głosowania lub wyników wyborów, mającego wpływ na wynik wyborów zaś protest przeciwko ważności wyborów do Sejmu wnosi się na piśmie do Sądu Najwyższego w terminie 7 dni od dnia ogłoszenia wyników wyborów przez Państwową Komisję Wyborczą w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej.

Wobec tego, że protest wyborczy Komitetu Wyborczego Nowa Prawica-Janusza Korwin-Mikke nie spełniał podstawowego warunku określonego w art. 241 § 1 Kodeksu wyborczego, tzn. został złożony w czasie gdy wyborów do Sejmu jeszcze w 2011 r. nie przeprowadzono uzasadniony był wniosek Państwowej Komisji Wyborczej o pozostawienie protestu zgodnie z art. 243 § 1 Kodeksu wyborczego bez dalszego biegu.

Postanowieniem z dnia 20 września 2011 r. w sprawie oznaczonej sygn. akt III SW 12/11 Sąd Najwyższy pozostawił protest Komitetu Wyborczego Nowa Prawica-Janusza Korwin-Mikke bez dalszego biegu.

Odnośnie do zarzutów przedstawionych w proteście Państwowa Komisja Wyborcza wyraziła swoje stanowisko mając na względzie nagłośnienie tych zarzutów oraz stosunkowo duże zainteresowanie wyrażane w tym zakresie w opinii publicznej.

Państwowa Komisja Wyborcza wskazała, że termin zgłoszenia list kandydatów do okręgowych komisji wyborczych upłynął w dniu 30 sierpnia 2011 r. o godz. 24.⁰⁰ oraz, że w tym terminie Komitet Wyborczy Nowa Prawica-Janusza Korwin-Mikke posiadał zarejestrowane listy kandydatów jedynie w 19 spośród 41 okręgów wyborczych. Wprawdzie Komitet zgłosił do rejestracji ponadto listy kandydatów z wykazami poparcia wyborców w Okręgowej Komisji Wyborczej w Radomiu (w dniu 30 sierpnia 2011 r. o godz. 23.³⁰), w Warszawie I (w dniu 30 sierpnia 2011 r. o godz. 23.⁴⁵), w Gdyni (w dniu 30 sierpnia 2011 r. o godz. 23.⁵⁵), w Pile (w dniu 30 sierpnia 2011 r. o godz. 23.⁵⁰) ale w tych Okręgowych Komisjach Wyborczych odmówiono Komitetowi rejestracji list kandydatów. Komitet zgłosił także do rejestracji listy kandydatów z wykazami poparcia w Okręgowej Komisji Wyborczej w Rybniku i w Okręgowej Komisji Wyborczej w Warszawie II, jednakże obydwie te zgłoszenia wykazywały wady; po ich usunięciu przez Komitet listy kandydatów w tych Okręgowych Komisjach Wyborczych zostały zarejestrowane odpowiednio w dniach 1 września 2011 r. i 5 września 2011 r.

Po przedstawieniu szczegółowo ww. okoliczności, w wyniku których stwierdzono, że Komitet Wyborczy Nowa Prawica-Janusza Korwin-Mikke w dniu 30 sierpnia 2011 r. nie posiadał co najmniej w połowie okręgów wyborczych zarejestrowanych list kandydatów z wykazami poparcia, Państwowa Komisja Wyborcza powołała się na art. 210 § 2 Kodeksu wyborczego, zgodnie z którym uprawnionym do zgłoszenia

dalszych list bez poparcia zgłoszenia podpisami wyborców jest komitet wyborczy, który zarejestrował listy kandydatów co najmniej w połowie okręgów wyborczych. Państwowa Komisja Wyborcza wyjaśniła jednocześnie, że skoro zgodnie z art. 210 § 3 Kodeksu wyborczego wniosek o wydanie przez Państwową Komisję Wyborczą zaświadczenia musi być złożony do 40 dnia przed dniem wyborów to najpóźniej w terminie do 40 dnia przed dniem wyborów komitet zainteresowany zaświadczeniem, o którym mowa, musi wykazać się zarejestrowaniem co najmniej w połowie okręgów wyborczych list kandydatów z wykazami poparcia. Państwowa Komisja Wyborcza wskazała, że przedstawiona interpretacja przepisów art. 210 § 2 Kodeksu wyborczego, a także art. 211 § 1 i art. 216 Kodeksu wyborczego jest zgodna z wykładnią obowiązujących poprzednio przepisów art. 142 i 148 – Ordynacji wyborczej do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej zawierających co do zasady analogiczne uregulowania jak w wymienionych przepisach Kodeksu wyborczego, dokonaną przez Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 16 września 2005 r. sygn. akt III SW 120/05 w sprawie protestu wyborczego przeciwko ważności wyborów do Sejmu i do Senatu w 2005 r.

W związku z twierdzeniem Komitetu Wyborczego Nowa Prawica-Janusza Korwin-Mikke, że wniosek o wydanie zaświadczenia złożył we właściwym terminie, ponieważ w dniu 30 sierpnia 2011 r. nadał wniosek na pocztę, Państwowa Komisja Wyborcza stwierdziła, że zgodnie z art. 210 § 3 Kodeksu wyborczego wniosek powinien w dniu 30 sierpnia 2011 r. trafić do Państwowej Komisji Wyborczej i nadanie go na pocztę tego wymogu nie spełniło.

Wprawdzie Kodeks wyborczy nie wskazuje tego wyraźnie, ale oczywiste jest, że skoro zaświadczenie wydaje Państwowa Komisja Wyborcza, to o jego wydanie należy wnioskować do Państwowej Komisji Wyborczej, przy czym określenie „złożony” wyraża zrealizowaną wobec Państwowej Komisji Wyborczej czynność techniczną. Zdaniem Państwowej Komisji Wyborczej, już samo niezachowanie terminu z art. 210 § 3 Kodeksu wyborczego stanowiło okoliczność przesądzającą o niemożliwości wydania Komitetowi Wyborczemu Nowa Prawica-Janusza Korwin-Mikke wnioskowanego zaświadczenia zważywszy, że według art. 9 § 1 Kodeksu wyborczego przez zachowanie terminu do wniesienia skargi, odwołania lub innego dokumentu do sądu, organu wyborczego, urzędu gminy, konsula albo kapitana

statku, należy rozumieć dzień złożenia skargi, odwołania lub innego dokumentu w sądzie, organowi wyborczemu, w urzędzie gminy, w konsulacie lub kapitanowi statku.

Odnosząc się do zarzutu nierespektowania wskazówek Sądu Najwyższego w postanowieniu z dnia 31 sierpnia 2011 r. sygn. akt III SW 10/11 Państwowa Komisja Wyborcza wyjaśniła, że wymienione orzeczenie Sądu Najwyższego zostało wydane w sprawie dotyczącej odmowy przyjęcia zawiadomienia o utworzeniu Komitetu Wyborczego Wyborców Obywatelskich List Wyborczych Nowego Ekranu, a wyrażony w nim pogląd o braku podstaw do wymagania czytelnych podpisów w wykazach poparcia dotyczył przepisów art. 204 §7 pkt 3 Kodeksu wyborczego.

Postanowienie to nie dotyczyło kwestii prawidłowości wpisania danych do wykazu poparcia listy kandydatów na posłów, a więc przepisów art. 209 § 2 Kodeksu wyborczego w związku z art. 216 §1 Kodeksu wyborczego. Wobec tego, zawarte w nim wytyczne co do metody sprawdzania prawidłowości wpisywania danych osobowych do wykazu poparcia dla utworzenia komitetu wyborczego wyborców nie znajdują zastosowania przy weryfikacji wpisów w wykazach poparcia list kandydatów na posłów.

Państwowa Komisja Wyborcza wskazała też, że art. 209 § 2 Kodeksu wyborczego – odmiennie niż art. 204 § 7 pkt 3 Kodeksu wyborczego – zawiera wyraźny wymóg wpisania w sposób czytelny nazwiska, imienia i adresu zamieszkania wyborcy.

W wyborach do Senatu okręgowe komisje wyborcze zarejestrowały 503 kandydatów na senatorów. Odmówiono rejestracji 33 kandydatów, przede wszystkim z powodu niepoparcia zgłoszenia podpisami co najmniej 2000 wyborców z danego okręgu wyborczego. Na odmowę rejestracji wniesiono do Państwowej Komisji Wyborczej 6 odwołań od uchwał Okręgowych Komisji Wyborczych: w Warszawie I – trzy odwołania oraz w Sosnowcu, Radomiu i Warszawie II – po jednym odwołaniu. Państwowa Komisja Wyborcza uznała zasadność odwołania Komitetu Wyborczego Wyborców Jerzego Krzekotowskiego od uchwały Okręgowej Komisji Wyborczej w Warszawie I, a pozostałe odwołania oddaliła, ponieważ – po

sprawdzeniu wykazu podpisów - stwierdziła, że zgłoszenia kandydatów nie zostały poparte wymaganą liczbą 2000 podpisów wyborców z tych okręgów.

3. Obwieszczenia o zarejestrowanych listach kandydatów zawierające informacje o ich numerach, nazwach i skrótach nazw komitetów wyborczych oraz dane o kandydatach umieszczonych na listach i obwieszczenia o kandydatach na senatorów zostały podane do wiadomości wyborców przez rozplakatowanie. W okresie od zarejestrowania do dnia głosowania okręgowe komisje wyborcze skreśliły z list 51 kandydatów na posłów oraz unieważniły rejestrację 3 kandydatów na senatorów – z powodu wycofania przez tych kandydatów zgody na kandydowanie. Obwieszczenia o skreślonych kandydatach zostały podane do publicznej wiadomości.

W rezultacie w wyborach do Sejmu przeprowadzonych w dniu 9 października 2011 r. wyborcy głosowali na 338 list okręgowych obejmujących 7 035 kandydatów zgłoszonych przez 11 komitetów wyborczych. W wyborach do Senatu głosowano na 500 kandydatów zgłoszonych przez 88 komitetów wyborczych.

4. Po zakończeniu procedury rejestracji list kandydatów Państwowa Komisja Wyborcza, zgodnie z zasadami określonymi w art. 219 § 1 Kodeksu wyborczego, przyznała w dniu 9 września 2011 r. jednolite numery listom kandydatów na posłów tych komitetów wyborczych, których listy zostały zarejestrowane w więcej niż jednym okręgu wyborczym. Były to numery:

Nr 1 – dla list Komitetu Wyborczego Prawo i Sprawiedliwość

Nr 2 – dla list Komitetu Wyborczego Polska Jest Najważniejsza

Nr 3 – dla list Komitetu Wyborczego Sojusz Lewicy Demokratycznej

Nr 4 – dla list Komitetu Wyborczego Ruch Palikota

Nr 5 – dla list Komitetu Wyborczego Polskie Stronnictwo Ludowe

Nr 6 – dla list Komitetu Wyborczego Polska Partia Pracy-Sierpień 80

Nr 7 – dla list Komitetu Wyborczego Platforma Obywatelska

Nr 8 – dla list Komitetu Wyborczego Nasz Dom Polska-Samoobrona Andrzeja Leppera

Nr 9 – dla list Komitetu Wyborczego Nowa Prawica-Janusza Korwin-Mikke

Nr 10 – dla list Komitetu Wyborczego Prawica.

Numer 11 otrzymała od Okręgowej Komisji Wyborczej lista Komitetu Wyborczego Wyborców „Mniejszość Niemiecka” zarejestrowana w okręgu Nr 21 w Opolu. W

tym samym dniu komunikat Państwowej Komisji Wyborczej o jednolitych numerach list kandydatów na posłów, został podany na konferencji prasowej oraz zamieszczony w Internecie.

5. Komitety wyborcze, które zarejestrowały listy kandydatów na posłów co najmniej w 21 okręgach wyborczych, tj. komitetu wyborcze oznaczone w pkt 4 numerami od 1 do 7, oraz oznaczony numerem 9 Komitet Wyborczy Nowa Prawica-Janusza Korwin-Mikke, zgodnie z art. 252 Kodeksu wyborczego, miały prawo do nieodpłatnego rozpowszechniania audycji wyborczych w programach publicznych nadawców radiowych i telewizyjnych na takich samych zasadach.

III. Kampania wyborcza.

1. Państwowa Komisja Wyborcza jeszcze przed zarządzeniem wyborów zajęła stanowisko w sprawie inicjatyw i działań mających cechy kampanii wyborczej prowadzonych przez partie polityczne pod hasłem kampanii informacyjnej. Państwowa Komisja Wyborcza przypomniała, iż zgodnie z przepisami Kodeksu wyborczego partia polityczna od dnia zarządzenia wyborów do dnia przyjęcia zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego może prowadzić działania wyłącznie związane z agitacją na rzecz upowszechniania jej celów programowych, a działania te muszą być finansowane ze środków bieżących partii. Prowadzenie kampanii i agitacji wyborczej przed zarządzeniem wyborów i przed przyjęciem zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego jest niezgodne z przepisami prawa wyborczego. Państwowa Komisja Wyborcza przypomniała także, że w okresie bezpośrednio poprzedzającym kampanię wyborczą działania partii politycznych i innych podmiotów promujące idee, poglądy czy programy oraz osoby wizerunkowo kojarzące się z danym podmiotem są postrzegane jako działania podejmowane nieprzypadkowo właśnie w tym czasie i mają na celu zachęcenie wyborców do głosowania w określony sposób w zbliżających się wyborach do Sejmu i do Senatu, a więc jako prowadzenie kampanii wyborczej przed jej formalnym rozpoczęciem. Po zarządzeniu wyborów Państwowa Komisja Wyborcza prowadziła systematycznie działania na rzecz prawidłowego stosowania przepisów prawa wyborczego. Ważnym środkiem przekazywania tych informacji były strony internetowe, na których dostępne były teksty wszystkich obowiązujących aktów

prawnych oraz wytycznych, informacji, wyjaśnień i komunikatów Państwowej Komisji Wyborczej. Niezależnie od tej formy, na bieżąco udzielano na piśmie i telefonicznie odpowiedzi i wyjaśnień na wnoszone do Komisji pytania i wątpliwości. Zgłaszano je przez cały okres trwania kampanii wyborczej i dotyczyły one szerokiej problematyki wyborczej. W sprawach najczęściej podnoszonych i budzących wątpliwości Państwowa Komisja Wyborcza wydawała i zamieszczała w Internecie informacje zawierające szczegółowe wyjaśnienia przepisów prawnych i procedur wyborczych. Wyjaśnienia wydano w sprawach:

- zgłaszania list kandydatów na posłów i kandydatów na senatorów, zbierania podpisów wyborców popierających zgłoszenia;
- prowadzenia przez komitety wyborcze gospodarki finansowej, w tym: warunków pozyskiwania oraz wydatkowania środków finansowych; limitów wydatków komitetów wyborczych; prowadzenia i finansowania przez komitety wyborcze stron internetowych;
- praw wyborczych i warunków udziału obywateli polskich w głosowaniu na obszarze kraju, za granicą i na polskich statkach morskich, szczegółowych warunków i procedur dotyczących głosowania w szpitalach, zakładach pomocy społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych, trybu dopisywania się wyborców na własny wniosek do rejestru wyborców i spisu wyborców, głosowania korespondencyjnego przez wyborców niepełnosprawnych, głosowania przez pełnomocnika i sporządzenia aktów pełnomocnictwa, głosowania na podstawie zaświadczenia o prawie do głosowania oraz uzyskiwania zaświadczeń, a także uprawnień mężów zaufania.

Wyjaśnienia i informacje dotyczące wpisywania wyborców do rejestru i spisu oraz sposobu głosowania, w tym głosowania i uprawnień wyborców niepełnosprawnych były przypomniane wielokrotnie w prasie, telewizji, radiu i na portalach internetowych; informowały o tym również okręgowe komisje wyborcze w środkach komunikacji lokalnej i w sposób zwyczajowo przyjęty. Mimo wcześniejszych wyjaśnień dotyczących zasad prowadzenia kampanii wyborczej, miały miejsce i zachowania i wypowiedzi niektórych uczestników kampanii wyborczej o treściach i charakterze agresywnej agitacji. W związku z tym, w rozpowszechnionym publicznie oświadczeniu z dnia 29 sierpnia 2011 r. Państwowa Komisja Wyborcza

zwróciła się do wszystkich osób, komitetów wyborczych oraz innych podmiotów uczestniczących w procesie wyborczym z apelem o umiar w prowadzonych działaniach agitacyjnych. Komisja podkreśliła, „że nawet najbardziej krytyczne opinie i oceny, przedstawione w tzw. kampanii negatywnej, powinny być wyrażane bez naruszania granic kultury politycznej, a tym bardziej przepisów prawa. Ostre i pryncypialne spory programowe nie mogą wiązać się z naruszeniem dóbr osobistych, w tym godności poddawanych krytyce przeciwników politycznych. Uczestnicy dyskursu publicznego korzystając w kampanii wyborczej z wolności słowa, powinni pamiętać także o odpowiedzialności za słowo”. Przypomniała również, że zgodnie z art. 109 § 3 Kodeksu wyborczego, materiały wyborcze podlegają ochronie prawnej.

IV.Przebieg głosowania oraz ustalenie wyników głosowania w obwodach.

1. Lokale wyborcze zostały przygotowane zgodnie z ustawowymi wymogami. Większość lokali znajdowała się w stałych miejscach, tych samych co w poprzednich wyborach do Sejmu i Senatu oraz wyborach Prezydenta RP i wyborach samorządowych przeprowadzonych w 2010 r. Były one na ogół odpowiednio wyposażone i oznakowane. Wywieszane w nich były obwieszczenia o obwodach głosowania, o listach kandydatów na posłów i kandydatach na senatora, informacje o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu oddanego na karcie do głosowania oraz o głosowaniu, gdy na karcie było nazwisko skreślonego kandydata. We wszystkich lokalach znajdowały się pomieszczenia za osłoną bądź parawany i osłony mające zapewnić tajność głosowania. Stosownie do wymogu Kodeksu wyborczego 1/5 lokali w każdej gminie została dostosowana do potrzeb wyborców niepełnosprawnych – w kraju było 7718 takich lokali wyborczych. Obwodowe komisje wyborcze we wszystkich lokalach przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych posiadały nakładki na karty do głosowania sporządzone w alfabecie Braille'a; na żądanie wyborców niewidzących możliwe było również głosowanie przy pomocy nakładki w pozostałych obwodach. W wielu gminach zapewniono ponadto inne formy pomocy dla wyborców niepełnosprawnych, zwłaszcza środki transportu i podjazdy dla wózków inwalidzkich. Głosowanie rozpoczęło w dniu 9 października 2011 r. o godz. 7⁰⁰, ale przygotowania do

otwarcia lokali wyborczych rozpoczęły się na ogół przed godziną 6⁰⁰. Komisje policzyły i ostemplowały karty do głosowania, sprawdziły i opieczętowały urnę wyborczą, rozłożyły spisy wyborców. Przypadki nienależytego przygotowania lokali wyborczych były nieliczne. Uwagi wyborców dotyczyły zwłaszcza zbyt małych powierzchni lokali wyborczych, co utrudniało należyte rozmieszczenie urządzeń (urn, parawanów, stołów dla komisji, miejsc dla mężów zaufania) a także braku odpowiedniego wystroju lokalu. Zgłaszano też pojedyncze uwagi, że przy urnie wyborczej nie było przedstawiciela obwodowej komisji, nie oznaczono miejsc dla mężów zaufania, sygnalizowano brak tradycyjnej informacji o lokalach głosowania umieszczonej na klatkach schodowych w budynkach mieszkalnych. Były też zastrzeżenia co do liczby pomieszczeń za osłoną (kabin), a także do stosowania parawanów umieszczonych na stołach, przy których wyborcy mogli oddać głos. W przeddzień głosowania i w dniu głosowania okręgowe komisje wyborcze pełniły dyżury w celu udzielania pomocy i informacji obwodowym komisjom wyborczym i wyborcom. Dyżury pełniono także w urzędach gmin, przede wszystkim w działach ewidencji ludności, w większych jednostkach terytorialnych (zwłaszcza w dużych miastach), pełniły dyżury inne służby. Dyżury pełniła również Państwowa Komisja Wyborcza oraz Krajowe Biuro Wyborcze.

W dniu głosowania miały miejsce dwa nadzwyczajne zdarzenia. W Gorzowie Wlkp. o godz. 3⁰⁰ na ul. Gwiazdzistej przed lokalem wyborczym nr 13 Policja znalazła na chodniku pakunek, a na drzwiach tego lokalu informację - że w pakunku znajduje się bomba oraz dodatkową informację – że jeżeli wybory się odbędą, to o godz. 15⁰⁰ na terenie kraju zostaną zdetonowane ładunki wybuchowe. Lokal zabezpieczono, podjęto decyzję o ewakuacji mieszkańców budynku znajdującego się w pobliżu lokalu wyborczego. Podobna sytuacja miała miejsce w Lublinie. O godz. 9⁴⁵ Policja otrzymała informację od Straży Miejskiej o leżącym przed lokalami wyborczymi nr 157 i 158 przy ul. Pogodnej 19 podejrzanym pakunku. Teren został zabezpieczony. W obu tych sprawach podjęto niezwłocznie czynności dochodzeniowe. Zagrożenia eksplozji ładunków nie zostały potwierdzone, dalsze postępowanie w celu wykrycia sprawców prowadzą właściwe organy. Z tych przyczyn głosowanie w wyborach w dniu 9 października 2011 r. w lokalu wyborczym nr 13 w Gorzowie Wlkp. rozpoczęło się o godz. 9³⁰, a w lokalach nr 157 i 158 w Lublinie zostało wznowione

o godz. 12³⁰, jednakże komisje obwodowe uznały, iż nie ma konieczności przedłużenia godzin otwarcia lokalu wyborczego.

Nie było sygnałów o istotnych naruszeniach zakazu prowadzenia agitacji wyborczej. Incydenty w tym zakresie miały wymiar lokalny i polegały najczęściej na naklejaniu bądź wzajemnym zaklejaniu plakatów wyborczych, obwoźnym agitowaniu za głosowaniem na danego kandydata, (w formie oplakatowanego autobusu lub samochodu będącego w ruchu), rozrzucaniu ulotek, próbach emitowania reklamy wyborczej w telewizji kablowej i przez Internet, agitowaniu przez nadawanie sms-ów, itp. Takie sytuacje miały miejsce w większości dużych miast np. w Gorzowie Wlkp. w pobliżu lokali wyborczych nr 50, 51 i 54 na budynku Szkoły Podstawowej nr 20 rozwieszono były dwa wielkie plakaty z odręcznymi napisami: „9 października wrzuc Platformę do śmietnika” oraz „Wolność słowa dla kibola, AntyPo”. W Wieruszowie, w okręgu wyborczym nr 11, Policja otrzymała informację, że na stronie internetowej gazety „Ilustrowany Tygodnik Powiatowy” jest czynna ankieta: „Którego z mieszkańców powiatu wieruszowskiego popierasz w wyborach do Sejmu”, z nazwiskami kandydatów na posłów oraz polami na oddanie głosu i liczbą głosów oddanych na dane nazwisko. Policję w Rzeszowie poinformowano 8 października br. że na stronie internetowej „Wirtualnej Polski” znajduje się spot z obraźliwymi zdjęciami i komentarzami pod adresem zwolenników PiS. O niszczeniu bądź naklejaniu plakatów wyborczych, rozrzucaniu ulotek, telefonach i sms-ach informowano Policję, a także organy wyborcze. Działania interwencyjne we wszystkich tego rodzaju przypadkach podejmowała Policja i służby porządkowe, interweniowały także w zakresie swojej właściwości – obwodowe komisje wyborcze oraz urzędy gminne i miejskie.

Informacje o naruszeniu „ciszy wyborczej” przekazywane były również z zagranicy, m.in. z Nowego Jorku, Londynu, Berlina.

Niektóre obwodowe komisje wyborcze nie ostemplowały wszystkich kart do głosowania przed jego rozpoczęciem; miały miejsce zdarzenia o charakterze porządkowym, związane z otwarciem lokalu wyborczego, niedyspozycją członka komisji, przejściową awarią. Zdarzenia te utrudniały przejściowo głosowanie jednak nie powodowały większych zakłóceń i nie miały wpływu na ogólny jego przebieg. Stwierdzono pojedyncze przypadki kart do głosowania wadliwie wydrukowanych,

np. na terenie miasta Szczecina. Okręgowa Komisja Wyborcza niezwłocznie po rozpoczęciu głosowania zwróciła uwagę komisjom obwodowym na konieczność dokładnego sprawdzania kart wydawanych wyborcom. W gminie Nowogródek Pomorski, w okręgu nr 41, dwie obwodowe komisje po przeliczeniu kart do głosowania w godzinach wieczornych w dniu 7 października 2011 r. zdecydowały, z uwagi na brak warunków bezpiecznego przechowywania kart w lokalach komisji, o zdeponowaniu ich do dnia głosowania w mieszkaniach przewodniczących komisji. Wskutek interwencji Okręgowej Komisji Wyborczej materiały wyborcze z tych obwodów zostały zabezpieczone i przechowane w Urzędzie Gminy. W Białymstoku i w gminie Knyszyn w okręgu wyborczym nr 24 wykryto w wyniku kontroli i wycofano przed dniem głosowania 11 nieprawidłowo wydrukowanych kart do głosowania. W obwodowej komisji wyborczej nr 45 w Tychach w okręgu nr 13, w godzinach przedpołudniowych jedna spośród ok. 40 osób, które razem weszły do lokalu wyborczego, zerwała pieczęć z urny wyborczej i podniosła jej wieko mówiąc: „zobaczcie, można urnę otworzyć”. O incydencie powiadomiono Policję. Obwodowa Komisja urnę opieczętowała ponownie i dalej głosowanie przebiegało bez zakłóceń. Z protokołu głosowania sporządzonego w tym obwodzie wynika, że komisja otrzymała po 1750 kart do głosowania w wyborach do Sejmu i wyborach do Senatu. Liczba wyborców, którym wydano karty w wyborach do Sejmu wynosi 1010, w wyborach do Senatu 1009. Liczby te są równe liczbie kart wyjętych z urny. Zatem otwarcie urny w czasie głosowania nie miało wpływu na wynik głosowania. W tym samym okręgu wyborczym, obwodowa komisja nr 25 w Mysłowicach wraz z otwarciem lokalu wyborczego ustawiła w lokalu dwie urny wyborcze. Po interwencji pełnomocnika Okręgowej Komisji Wyborczej jedna z tych urn została usunięta.

Przed wyborami i w dniu wyborów miały miejsce pojedyncze przypadki dokonania zmian w składach obwodowych komisji, w celu zapewnienia należytego przeprowadzenia głosowania. Między innymi w Paryżu odwołano ze składu obwodowych komisji nr 55 i 57 przewodniczących tych komisji, ponieważ nie zwołali oni posiedzeń komisji w regulaminowym terminie i nie gwarantowali sprawnej ich pracy.

Już po zakończeniu głosowania odwołany został przewodniczący obwodowej komisji nr 15 w Skarżysku Kamiennej w okręgu nr 33, który podczas liczenia głosów dostawił znak „X” na 5 kartach do głosowania do Sejmu. Ponadto, odwołano 2 przewodniczących z powodu nietrzeźwości. Sprawy te zostały zgłoszone właściwym organom.

2. W dniu głosowania tak do obwodowych, jak i okręgowych komisji wyborczych wpłynęło niewiele skarg, pytań i uwag wyborców. W pojedynczych przypadkach wyborcy zgłaszali interwencje w sprawie nieumieszczenia ich w spisie wyborców. Dotyczyły one przeważnie osób zamieszkujących czasowo na danym terenie, które zgodnie z przepisami dopisuje się do spisu wyborców na ich wniosek, złożony najpóźniej w 10 dniu przed głosowaniem. Stosunkowo niewiele było interwencji dotyczących nieumieszczenia w spisach wyborców osób przebywających w szpitalach oraz przybyłych do szpitali bądź wypisywanych ze szpitali bezpośrednio przed dniem głosowania. Jeżeli były one zasadne i wynikały z niedopełnienia przez administrację szpitali obowiązku sporządzenia i aktualizacji spisu wyborców, okręgowe komisje wyborcze we współdziałaniu z komisjami obwodowymi i działami ewidencji ludności w gminach podejmowały działania w celu umożliwienia tym wyborcom udziału w głosowaniu. Zdarzały się jednostkowe interwencje wyborców niedopuszczonych przez komisję do udziału w głosowaniu w związku z podpisem złożonym przez innego wyborcę w nieprzeznaczonej dla niego rubryce spisu wyborców. W takiej sytuacji obwodowe komisje wyborcze starały się w miarę możliwości wyjaśnić i sprostować zaistniałą pomyłkę.
3. Przy czynnościach głosowania i ustalania wyników głosowania w obwodach mogli być obecni mężowie zaufania komitetów wyborczych. Według informacji przekazanych do Państwowej Komisji Wyborczej przez okręgowe komisje wyborcze byli oni obecni w około 30% obwodach głosowania, częściej w miastach, rzadziej w obwodach na wsi. Z dokumentacji wyborczej wynika, że mężowie zaufania zgłosili uwagi i zarzuty do 208 protokołów obwodowych komisji wyborczych. Dotyczyły one zróżnicowanej problematyki, także pozawyborczej. Np. w obwodzie nr 83 w Krakowie mąż zaufania zgłosił zarzut, że w lokalu wyborczym nie ma „upominków o wydźwięku patriotycznym dla dzieci”. Znaczna część uwag miała charakter organizacyjno-porządkowy, często w ocenie komisji niezasadnych.

Do wniesionych zarzutów i uwag odniosły się komisje obwodowe i właściwe okręgowe komisje wyborcze. Uwagi zgłaszano również na bieżąco w toku pracy komisji i jeżeli były one zasadne komisje uwzględniały je w toku dalszych prac. Np. Obwodowa Komisja Wyborcza nr 150 w Łodzi oraz Okręgowa Komisja Wyborcza w Łodzi uznały zasadność zarzutu dotyczącego obliczania przez komisję obwodową wyników głosowania na tym samym stole, na którym znajdowały się niewykorzystane karty do głosowania. Uznając słuszność zarzutu komisja obwodowa w obecności męża zaufania, ponownie przeliczyła niewykorzystane karty do głosowania, ich liczba się potwierdziła, tym samym uchybienie komisji nie miało wpływu na prawidłowość ustalenia wyników głosowania w obwodzie. Protokoły głosowania z obwodowych komisji wyborczych nr 1, 2, 3, 4 i 5 w gminie Brzeźno w okręgu nr 11 zostały dostarczone do Okręgowej Komisji Wyborczej w niezaklejonnych i nieopieczutowanych kopertach. Komisja Okręgowa uznała zasadność zarzutu, stwierdzając jednocześnie po ustaleniu zgodności dostarczonych protokołów papierowych z protokołami przekazanymi w systemie informatycznym, że uchybienia te nie miały wpływu na wynik głosowania w obwodach ani w okręgu wyborczym. W Obwodowej Komisji Wyborczej nr 113 w Częstochowie, w okręgu wyborczym nr 69 do Senatu, mąż zaufania zarzucił Komisji, że przy ustalaniu wyników głosowania karty do głosowania liczyli poszczególni członkowie komisji przy odrębnych stolikach. Komisja obwodowa zaprzeczyła temu zarzutowi. W obwodzie głosowania nr 17 w Poznaniu, w okręgu wyborczym nr 39 mąż zaufania zgłosił zarzut, że komisja nie przeliczyła i nie zabezpieczyła wyjętych kart z urny oraz pozostałych kart niewykorzystanych. Obwodowa komisja a także Okręgowa Komisja Wyborcza zaprzeczyły temu zarzutowi. W obwodach głosowania za granicą – nr 55 Paryż I, nr 57 Paryż III, nr 187 i 193 Chicago, mężowie zaufania zgłosili uwagi dotyczące organizacji pracy komisji, zwłaszcza w związku z tworzącymi się przed lokalami głosowania kolejkami wyborców chcących głosować, w tym zbyt małej liczby kabin i członków komisji, brakami w wyposażeniu lokali.

W przeważającej liczbie obwodów głosowania komisje obwodowe prawidłowo ustaliły wyniki głosowania i prawidłowo sporządziły protokoły głosowania. W nielicznych protokołach wystąpiły nieprawidłowości wynikające z niedostatecznej

staranności komisji obwodowych i polegały na niezachowaniu wymogów formalnych; np. niezłożenia podpisów przez niektórych członków komisji obecnych przy sporządzaniu protokołu oraz nieopatrzaniu go pieczęcią komisji. Zdarzały się też uchybienia wynikające z niezrozumienia treści protokołu, np. mylenie otrzymanych kart do głosowania z liczbą osób uprawnionych do głosowania. Wadliwie sporządzone protokoły były przez obwodowe komisje wyborcze – na podstawie decyzji okręgowych komisji wyborczych - poprawiane, uzupełniane bądź ponownie sporządzane. Ustalone przez komisje wyniki głosowania niezwłocznie podawano do publicznej wiadomości przez ich wywieszenie w siedzibach komisji, w miejscach dostępnych dla wyborców. Odnotowano sporadyczne sygnały o wywieszeniu informacji w mało dostępnym miejscu oraz o niekompletności informacji. W miarę możliwości w takich wypadkach były one uzupełniane bądź wywieszane ponownie. Dla zapewnienia kontroli poprawności arytmetycznej wyników głosowania ustalanych przez obwodowe komisje wyborcze i poprawnego sporządzenia protokołów głosowania, okręgowe komisje wyborcze na podstawie art. 173 Kodeksu wyborczego powołały w gminach i miastach swoich pełnomocników. Tryb ich powołania i zadania zostały określone uchwałą Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 27 czerwca 2011 r. w sprawie warunków i sposobu wykorzystania techniki elektronicznej oraz trybu przekazywania danych za pośrednictwem sieci elektronicznego przekazywania danych w wyborach do Sejmu RP i do Senatu RP (M. P. Nr 63, poz. 601). Pełnomocnicy dokonali sprawdzenia zgodności arytmetycznej wyników głosowania przy użyciu oprogramowania dostarczonego przez Krajowe Biuro Wyborcze, określonego w powołanej wyżej uchwale PKW, na podstawie przekazanych im przez obwodową komisję zestawień, zawierających dane liczbowe z protokołów głosowania w obwodzie. Protokoły głosowania w obwodach przewodniczący obwodowych komisji lub ich zastępcy przekazywali w zapieczętowanych kopertach okręgowym komisjom wyborczym. W większości miast oraz w gminach odległych od siedziby okręgowej komisji w celu usprawnienia przekazywania protokołów, utworzono dla ich odbioru punkty rejonowe. Zgodnie z wytycznymi Państwowej Komisji Wyborczej punkty rejonowe mieściły się w urzędach miast i gmin (urzędach dzielnic), a w szczególnych wypadkach – w innych budynkach organów administracji samorządowej, w których osoby upoważnione

przez okręgowe komisje wyborcze dokonywały odbioru protokołów. Zadaniem tych osób było jedynie dostarczenie (w zamkniętej i opieczątowanej kopercie) protokołu do okręgowej komisji wyborczej. Przy czynnościach tych mogli być obecni mężowie zaufania, w praktyce nieczęsto jednak korzystali oni z tego uprawnienia.

Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z przyjętymi zasadami przekazywania w dniu głosowania przez obwodowe i okręgowe komisje wyborcze danych o frekwencji wyborczej, określonymi w uchwale z dnia 8 sierpnia 2011 r. (M. P. Nr 75, poz. 743), podała do publicznej wiadomości na konferencjach prasowych w „Studiu Wyborczym” i w Internecie informacje o frekwencji: o godz. 10³⁰ według danych przekazanych na godz. 9⁰⁰; o godz. 15³⁰ według danych na godz. 14⁰⁰ i o godz. 19³⁰ według danych z godz. 18⁰⁰. Frekwencja wyniosła: na godz. 9⁰⁰ – 2,79%, na godz. 14⁰⁰ – 23,03%, na godz. 18⁰⁰ – 39,65%.

IV. Ustalenie wyników głosowania i wyborów w okręgach wyborczych

1. Okręgowe komisje wyborcze na podstawie protokołów głosowania w obwodach w wyborach do Sejmu ustaliły protokolarnie wyniki głosowania w okręgu wyborczym. Dane z protokołów zostały niezwłocznie przekazane Państwowej Komisji Wyborczej, która na ich podstawie, zgodnie z art. 231 § 1 Kodeksu wyborczego, ustaliła wstępnie liczbę głosów ważnych oraz głosów ważne oddanych na listy kandydatów poszczególnych komitetów wyborczych w skali kraju i określiła które listy są uprawnione do uczestniczenia w podziale mandatów w okręgach wyborczych. Okręgowe Komisje Wyborcze przekazały następnie do Państwowej Komisji Wyborczej za pośrednictwem sieci elektronicznego przesyłania danych dokument elektroniczny zawierający obraz protokołu wyników głosowania w okręgu wyborczym podpisany przez członków komisji obecnych przy jego sporządzeniu oraz plik tekstowy zawierający dane z protokołu. Na jej podstawie Państwowa Komisja Wyborcza, zgodnie z art. 231 § 2 Kodeksu wyborczego, ustaliła zbiorcze wyniki głosowania na listy komitetów w skali kraju i stwierdziła, które listy spełniają warunki uprawniające do uczestniczenia w podziale mandatów w okręgach wyborczych. Informację o tym Państwowa Komisja Wyborcza niezwłocznie przekazała okręgowym komisjom wyborczym; na jej podstawie okręgowe komisje wyborcze zgodnie z art. 232 Kodeksu wyborczego, dokonały

podziału mandatów pomiędzy uprawnione listy i sporządziły protokoły z wyborów posłów w okręgach wyborczych. Informacja Państwowej Komisji Wyborczej o listach uprawnionych do uczestniczenia w podziale mandatów oraz protokolarne ustalenie uprawnionych list były niezwłocznie podane do publicznej wiadomości i udostępnione w Internecie pod adresem: wybory2011.pkw.gov.pl.

Okręgowe komisje wyborcze, po otrzymaniu ze wszystkich obwodów protokołów głosowania w obwodzie na kandydatów na senatora, sporządziły protokoły wyników głosowania i wyników wyborów senatorów w okręgach wyborczych. Informacje o wynikach głosowania i wynikach wyborów do Sejmu i do Senatu zostały podane do publicznej wiadomości. Przy czynnościach ustalania i przekazywania danych i protokołów wyników głosowania i wyborów posłów i senatorów, w większości okręgowych komisji wyborczych byli obecni pełnomocnicy komitetów wyborczych lub upoważnione przez nich osoby (najczęściej Komitetów Wyborczych Prawo i Sprawiedliwość, Platforma Obywatelska, Polskie Stronnictwo Ludowe), którzy nie wnieśli uwag i zarzutów do protokołów.

2. Przy wykorzystaniu techniki elektronicznej dokonano:

- ustalenia i sprawdzenia wyników głosowania w okręgach wyborczych i w skali kraju,
- ustalenia, które komitety wyborcze spełniają warunek uprawniający do uczestniczenia w podziale mandatów,
- podziału mandatów pomiędzy listy uprawnionych komitetów wyborczych, ustalenia liczby mandatów przypadających komitetom wyborczym oraz nazwisk kandydatów otrzymujących mandaty.

Zasady zastosowania techniki elektronicznej określała uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 27 czerwca 2011 r. w sprawie warunków i sposobu wykorzystania techniki elektronicznej oraz trybu przekazywania danych za pośrednictwem sieci elektronicznego przekazywania danych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 21 października 2007 r. (M.P. Nr 63, poz. 601).

Na podstawie informacji otrzymanych drogą elektroniczną Państwowa Komisja Wyborcza podała na konferencjach prasowych w dniu 10 października 2011 r. informację o cząstkowych nieoficjalnych wynikach wyborów na podstawie danych z

14,93%, 35,18%, 63,74%, 93,05% i 99,48% obwodów głosowania odpowiednio o godz. 2³⁰, 3⁴², 5²³, 8¹⁷ i 13⁰².

Wyniki głosowania i wyborów do Sejmu i do Senatu zostały umieszczone na stronie internetowej wybory2011.pkw.gov.pl.

3. Okręgowe komisje wyborcze dostarczyły Państwowej Komisji Wyborczej w zaklejonych i opieczętowanych kopertach:

- protokoły wyników głosowania w okręgu wyborczym,
- protokoły z wyborów posłów w okręgu wyborczym wraz z zestawieniami wyników głosowania i podziału mandatów pomiędzy listy kandydatów na posłów,
- protokoły wyników głosowania i wyników wyborów senatów w okręgu wyborczym, z każdego okręgu wyborczego na obszarze właściwości komisji,
- nośniki informatyczne z danymi zarejestrowanymi w okręgu wyborczym.

Na podstawie otrzymanych protokołów Państwowa Komisja Wyborcza, po stwierdzeniu prawidłowości wyników głosowania i wyborów w okręgach wyborczych ustalonych przez okręgowe komisje wyborcze, sporządziła w dniu 11 października 2011 r.:

- obwieszczenie o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 9 października 2011 r. oraz
- obwieszczenie o wynikach wyborów do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 9 października 2011 r.

Niezwłocznie po przyjęciu obwieszczeń Komisja podała o godz. 14⁰⁰ zbiorcze wyniki głosowania i wyborów do publicznej wiadomości na konferencji prasowej oraz przekazała obwieszczenia do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Zostały one ogłoszone w Dzienniku Ustaw z dnia 12 października 2011 r. Nr 218, poz. 1294 i 1295.

Przy czynności ustalenia przez Państwową Komisję Wyborczą, które komitety wyborcze spełniły warunek uprawniający do uczestniczenia w podziale mandatów był obecny pełnomocnik Komitetu Wyborczego Wyborców Andrzeja Celińskiego. Przy ustaleniu wyników wyborów do Sejmu i do Senatu pełnomocnicy komitetów wyborczych nie byli obecni mimo przekazania im informacji o miejscu i czasie tej czynności.

4. Wybory do Sejmu i do Senatu w dniu 9 października 2011 r., obserwowali zaproszeni przez Ministra Spraw Zagranicznych przedstawiciele organów wyborczych i instytucji państwowych Egiptu, Libii i Tunezji. Spotkali się oni dwukrotnie z Państwową Komisją Wyborczą, uzyskali informację o rozwiązaniach polskiego prawa wyborczego, w tym dotyczących organizacji wyborów, i funkcjonowania informatyki wyborczej. Obserwowali przebieg głosowania w kilku obwodach głosowania w Warszawie, Płocku i Radomiu. Odbyli spotkania z przewodniczącymi i członkami Okręgowych Komisji Wyborczych w tych okręgach.
5. W ramach współpracy i wymiany doświadczeń Państwowa Komisja Wyborcza zaprosiła na wybory przedstawicieli centralnych organów wyborczych Chorwacji, Gruzji, Litwy, Łotwy, Ukrainy i Węgier. Byli oni w wybranych obwodach w okręgu Nr 6 w Lublinie i Nr 35 w Olsztynie oraz spotkali się z członkami Okręgowych Komisji Wyborczych i z Państwową Komisją Wyborczą. Korzystali również z informacji za pośrednictwem „Studia Wyborczego”.
6. Przepisy Kodeksu wyborczego i przygotowania do wyborów do Sejmu i do Senatu były analizowane i obserwowane przez przedstawicieli i ekspertów OBWE/ODIHR. Odbyły się dwa spotkania delegacji ODIHR z Państwową Komisją Wyborczą. Delegaci odbyli wizyty robocze w Państwowej Komisji Wyborczej i Krajowym Biurze Wyborczym oraz w Okręgowych Komisjach Wyborczych i delegaturach Krajowego Biura Wyborczego w Warszawie, Gdańsku, Katowicach, Lublinie, Łodzi i Wrocławiu. Przedmiotem ich zainteresowania były między innymi rozwiązania prawne i praktyka działania w zakresie tworzenia komitetów wyborczych, powoływania komisji wyborczych, postępowania ze skargami i protestami wyborczymi; funkcjonowania nowych instytucji wyborczych - głosowania przez pełnomocnika i głosowania korespondencyjnego, zasady i praktyka prowadzenia kampanii wyborczej, w tym w mediach. Spotkania dotyczyły też spraw finansowania kampanii wyborczej, badania sprawozdań i dokumentacji sprawozdawczej, subwencjonowania partii politycznych, występowania w praktyce naruszeń zasad finansowania partii i kampanii wyborczych.

Na podstawie posiadanych dokumentów i informacji o przebiegu głosowania i wyborów Państwowa Komisja Wyborcza nie stwierdziła naruszeń prawa wyborczego, które – w jej ocenie – mogłyby mieć wpływ na wyniki głosowania i wyniki wyborów.

Przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej

Stefan J. Jaworski .....

Zastępcy Przewodniczącego

Andrzej Kisielewicz .....

Stanisław Kosmal .....

Członkowie Państwowej Komisji Wyborczej

Maria Grzelka .....

Bogusław Dauter .....

Janusz Niemcewicz .....

Włodzimierz Ryms .....

Stanisław Zabłocki .....

W załączeniu:

- 1) wykaz rozporządzeń ministrów i Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji
- 2) wykaz uchwał Państwowej Komisji Wyborczej
- 3) obwieszczenia Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 11 października o wynikach wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i o wynikach wyborów do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej przeprowadzonych w dniu 9 października 2011 r. (wyciąg).

Rozporządzenia ministrów i Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji:

- 1) z dnia 27 lipca 2011 r. - w sprawie zapewnienia PKW wykonywania zadań związanych z nadzorem nad prowadzeniem rejestru wyborców i sporządzeniem spisów wyborców (Dz. U. Nr 158, poz. 942)
- 2) z dnia 27 lipca 2011 r. - w sprawie spisu wyborców (Dz. U. Nr 158, poz. 942)
- 3) z dnia 27 lipca 2011 r. - w sprawie rejestru wyborców oraz trybu przekazywania przez Rzeczypospolitą Polską innym państwom członkowskim Unii Europejskiej danych zawartych w tym rejestrze (Dz. U. Nr 158, poz. 941)
- 4) z dnia 22 lipca 2011 r. - w sprawie współdziałania terenowych organów administracji rządowej z Krajowym Biurem Wyborczym (Dz. U. Nr 158, poz. 940)
- 5) z dnia 15 lipca 2011 r. - w sprawie szczegółowych wymagań w zakresie ochrony lokali obwodowych komisji wyborczych w czasie przerwy w głosowaniu (Dz. U. Nr 158, poz. 938)
- 6) z dnia 28 lipca 2011 r. - w sprawie sporządzenia aktu pełnomocnictwa do głosowania w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, do Parlamentu Europejskiego, do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego oraz wójtów, burmistrzów i prezydentów miast (Dz. U. Nr 157, poz. 936)

Ministra Spraw Zagranicznych:

- 7) z dnia 1 września 2011 r. - w sprawie spisu wyborców przebywających za granicą (Dz. U. Nr 186, poz. 1108)
- 8) z dnia 12 września 2011 r. - w sprawie utworzenia obwodów głosowania w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej dla obywateli polskich przebywających za granicą (Dz. U. Nr 193, poz. 1145)

Ministra Infrastruktury:

- 9) z dnia 13 września 2011 r. - w sprawie utworzenia obwodów głosowania na polskich statkach morskich w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 194, poz. 1148)
- 10) z dnia 20 września 2011 r. - w sprawie trybu doręczenia i przekazywania przesyłek w głosowaniu korespondencyjnym wyborców niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 197, poz. 1171)
- 11) z dnia 29 lipca 2011 r. - w sprawie lokali obwodowych komisji wyborczych dostosowanych do potrzeb wyborców niepełnosprawnych (Dz. U. Nr 158, poz. 938)

Ministra Finansów:

- 12) z dnia 12 września 2011 r. - w sprawie rejestru zaciągniętych kredytów oraz rejestru wpłat, prowadzonych przez komitety wyborcze (Dz. U. Nr 193, poz. 1144)
- 13) z dnia 19 września 2011 r. – w sprawie sprawozdania finansowego komitetu wyborczego (Dz. U. Nr 198, poz. 1173)

Ministra Sprawiedliwości:

- 14) z dnia 31 sierpnia 2011 r. – w sprawie zawiadamiania gmin o osobach pozbawionych prawa wybierania (Dz. U. Nr 184, poz. 1091)

Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji:

- 15) z dnia 6 lipca 2011 r. – w sprawie szczegółowych zasad i trybu przeprowadzenia debat przez Telewizję Polską Spółkę Akcyjną (Dz. U. Nr 146, poz. 878)
- 16) z dnia 12 lipca 2011 r. – w sprawie zasad i sposobu łącznego prowadzenia kampanii wyborczej w programach radiowych i telewizyjnych przez komitety wyborcze uprawnione do rozpowszechniania audycji wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 154, poz. 917)
- 17) z dnia 12 lipca 2011 r. – w sprawie trybu postępowania w sprawach nieodpłatnego przedstawiania w programach publicznych nadawców radiowych

i telewizyjnych informacji, wyjaśnień i komunikatów Państwowej Komisji Wyborczej oraz komisarzy wyborczych związanych z zarządzonymi wyborami oraz obowiązującymi w danych wyborach przepisami prawnymi (Dz. U. Nr 154, poz. 916)

18) z dnia 12 lipca 2011 r. – w sprawie czasu oraz ramowego podziału czasu przeznaczonego na rozpowszechnianie nieodpłatnie audycji wyborczych, trybu postępowania dotyczącego podziału czasu, zakresu rejestracji oraz sposobu przygotowania i emisji audycji wyborczych w programach publicznej radiofonii i telewizji (Dz. U. Nr 154, poz. 915 i Nr 193, poz. 1146)

Uchwały Państwowej Komisji Wyborczej

- 1) Uchwała PKW z dnia 12 września 2011 r. - w sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych, dotyczących wykonywania zadań związanych z ustaleniem wyników głosowania i wyników wyborów oraz trybu i zasad powoływania pełnomocników okręgowych komisji wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 9 października 2011 r. (M. P. Nr 87, poz. 911)
- 2) Uchwała PKW z dnia 18 sierpnia 2011 r. - w sprawie powołania okręgowych komisji wyborczych w celu przeprowadzenia wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 9 października 2011 r. (M. P. Nr 80, poz. 810)
- 3) Uchwała PKW z dnia 17 sierpnia 2011 r. - w sprawie sposobu sporządzania i przekazania kart do głosowania dla obwodów głosowania utworzonych za granicą w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 9 października 2011 r. (M. P. Nr 80, poz. 809)
- 4) Uchwała PKW z dnia 17 sierpnia 2011 r. - w sprawie sposobu sporządzania i przekazania kart do głosowania dla obwodów głosowania utworzonych na polskich statkach morskich w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 9 października 2011 r. (M. P. Nr 80, poz. 808)
- 5) Uchwała PKW z dnia 17 sierpnia 2011 r. - w sprawie sposobu drukowania kart do głosowania i sporządzania nakładek na karty do głosowania w alfabecie Braille'a oraz trybu ich przekazania obwodowym komisjom wyborczym w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 9 października 2011 r. (M. P. Nr 80, poz. 807 i Nr 83, poz. 853)
- 6) Uchwała PKW z dnia 17 sierpnia 2011 r. - w sprawie wytycznych dla obwodowych komisji wyborczych, dotyczących zadań i trybu przygotowania oraz przeprowadzenia głosowania w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 9 października 2011 r. (M. P. Nr 83, poz. 806 i 852)
- 7) Uchwała PKW z dnia 17 sierpnia 2011 r. - w sprawie wzorów kart do głosowania oraz nakładek na karty do głosowania sporządzonych w alfabecie Braille'a w wyborach do

Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej dla obwodów głosowania utworzonych w kraju (M. P. Nr 80, poz. 805)

- 8) Uchwała PKW z dnia 8 sierpnia 2011 r. - w sprawie wzorów kart do głosowania w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej dla obwodów głosowania utworzonych za granicą i na polskich statkach morskich (M. P. Nr 80, poz. 804)
- 9) Uchwała PKW z dnia 1 sierpnia 2011 r. - w sprawie sposobu postępowania z kopertami zwrotnymi i pakietami wyborczymi w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, w głosowaniu korespondencyjnym przeprowadzonym w kraju (M. P. Nr 75, poz. 742)
- 10) Uchwała PKW z dnia 1 sierpnia 2011 r. - w sprawie określenia wzoru i rozmiaru koperty na pakiet wyborczy, koperty zwrotnej, koperty na kartę do głosowania, oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu oraz instrukcji głosowania, stosowanych w głosowaniu korespondencyjnym w obwodach głosowania utworzonych w kraju (M. P. Nr 75, poz. 741)
- 11) Uchwała PKW z dnia 8 sierpnia 2011 r. - w sprawie trybu i sposobu przekazywania przez okręgowe i obwodowe komisje wyborcze PKW w trakcie głosowania danych o liczbie osób uprawnionych do głosowania oraz o liczbie wyborców, którym wydano karty do głosowania w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, zarządzonych na dzień 9 października 2011 r. (M. P. Nr 75, poz. 743)
- 12) Uchwała PKW z dnia 11 lipca 2011 r. - w sprawie protokołów głosowania i protokołów z wyborów stosowanych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. Nr 69, poz. 682 i Nr 84, poz. 878)
- 13) Uchwała PKW z dnia 13 czerwca 2011 r. - sprawie wytycznych dla okręgowych komisji wyborczych, dotyczących przyjmowania zgłoszeń i rejestracji list kandydatów na posłów w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej i kandydatów na senatora w wyborach do Senatu RP (M. P. Nr 63, poz. 600)
- 14) Uchwała PKW z dnia 13 czerwca 2011 r. - w sprawie wzorów potwierdzenia zgłoszenia listy kandydatów na posłów i protokołu rejestracji listy kandydatów na posłów oraz potwierdzenia zgłoszenia kandydata na senatora i protokołu rejestracji kandydata na senatora (M. P. Nr 60, poz. 582)

- 15) Uchwała PKW z dnia 27 czerwca 2011 r. - w sprawie warunków i sposobu wykorzystania techniki elektronicznej oraz trybu przekazywania danych za pośrednictwem sieci elektronicznego przekazywania danych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. Nr 63, poz. 601)
- 16) Uchwała PKW z dnia 14 marca 2011 r. - w sprawie należności pieniężnych przysługujących członkom komisji wyborczych i osobom powołanym w skład inspekcji w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Parlamentu Europejskiego oraz sposobu dokumentowania dni zwolnienia od pracy (M. P. Nr 23, poz. 252)
- 17) Uchwała PKW z dnia 11 kwietnia 2011 r. - w sprawie powoływania obwodowych komisji wyborczych w obwodach głosowania utworzonych w kraju, w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej i Parlamentu Europejskiego (M. P. Nr 30, poz. 345)
- 18) Uchwała PKW z dnia 9 maja 2011 r. - w sprawie wzoru zaświadczenia dla mężów zaufania do obwodowych komisji wyborczych w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz Parlamentu Europejskiego w Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. Nr 35, poz. 415)
- 19) Uchwała PKW z dnia 23 maja 2011 r. - w sprawie regulaminów okręgowych i obwodowych komisji wyborczych powołanych do przeprowadzenia wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. Nr 44, poz. 478)
- 20) Uchwała PKW z dnia 16 maja 2011 r. - w sprawie trybu i terminu powoływania obwodowych komisji wyborczych w obwodach głosowania utworzonych za granicą (M. P. Nr 44, poz. 477)
- 21) Uchwała PKW z dnia 16 maja 2011 r. - w sprawie trybu i terminu powoływania komisji wyborczych w obwodach głosowania utworzonych na polskich statkach morskich (M. P. Nr 44, poz. 476)
- 22) Uchwała PKW z dnia 6 czerwca 2011 r. - w sprawie określenia wzoru i rozmiaru koperty zwrotnej, koperty na kartę do głosowania, oświadczenia o osobistym i tajnym oddaniu głosu oraz instrukcji głosowania, stosowanych w głosowaniu

korespondencyjnym w obwodach głosowania utworzonych za granicą (M. P. Nr 47, poz. 540)

- 23) Uchwała PKW z dnia 6 czerwca 2011 r. - w sprawie warunków technicznych głosowania korespondencyjnego w obwodach głosowania utworzonych za granicą (M. P. Nr 47, poz. 541)
- 24) Uchwała PKW z dnia 6 czerwca 2011 r. - w sprawie zasad i trybu przekazywania Okręgowej Komisji Wyborczej w Warszawie I, właściwej dla dzielnicy Śródmieście m.st. Warszawy, wyników głosowania i protokołów głosowania z obwodów utworzonych za granicą w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. Nr 47, poz. 542)
- 25) Uchwała PKW z dnia 13 czerwca 2011 r. - w sprawie zasad i trybu przekazywania okręgowej komisji wyborczej właściwej dla siedziby armatora wyników głosowania i protokołów głosowania z obwodów głosowania utworzonych na polskich statkach morskich w wyborach do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. Nr 60, poz. 581)
- 26) Uchwała PKW z dnia 9 maja 2011 r. - w sprawie wzorów pieczęci okręgowych i obwodowych komisji wyborczych powołanych w celu przeprowadzenia wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej (M. P. Nr 35, poz. 416)